

ULUSAL PAMUK KONSEYİ
PAMUK SEKTÖR RAPORU
2023

1. GİRİŞ

Pamuk ülkemiz tarımında büyük öneme sahip bir üründür. **2023** üretim yılı itibariyle, içinde yer aldığı “**Tahıllar ve diğer Bitkisel Ürünler**” grubunda buğdaydan sonra **2. Büyük hasılaya sahip**, yaklaşık değerlerle grup alanının **%3’ünde** grup toplam gelirinin **%20**, pazarlanan gelirinin ise **%25** kadarını sağlayan “**Alan Verimliliği**” en yüksek ürün konumunda bulunmaktadır. Ayrıca yüksek tarımsal üretim değerinin yanı sıra girdi yoğun bir üretim dalı olması nedeniyle tohum, gübre, ilaç, makina sanayileri ve ticareti ile tarım işçilerinden oluşan çok geniş bir kesimin gelir kaynağı durumundadır.

Bunların yanı sıra pamuk, asıl ve yan ürünleriyle otuz kadar sanayiye ham madde sağlayarak ülke ekonomisine katkısını katlanarak artırmaktadır. Örneğe **2023** yılında üretilen **2 milyon 100 bin ton** kütlü pamuktan yaklaşık değerlerle **777 bin ton lif pamuğun (mahlıç)** yanı sıra **1 milyon 134 bin ton çığıt** ve bu çığitten **170 bin ton yemeklik yağ, 793 bin ton yemlik küspe** elde edilmiş olması; ayrıca **170 bin ton linter** ile **19 bin ton pamuk telefinin** tıbbi malzeme ve kozmetik başta olmak üzere bir çok sanayimizin kullanıma sunulmuş bulunmasıdır. Bütün bu ham maddeler ilgili sanayilerde işlenmek suretiyle katlanarak artan değerlerle ekonomiye kazandırılmaktadır. Bu anlamda sadece asıl ürün ‘**lif pamuk**’ örnek alındığında **2023 yılında 1 milyar 417 milyon 654 bin 477 USD** değerindeki **yerli pamuk** ham maddesinin tekstil ve hazır giyim sanayilerimizde işlenerek yaklaşık değerlerle **brüt 15 kat, net 3 kat** değer artışlarıyla ülkemiz ekonomisine kazandırılmış olduğu görülmektedir. Ayrıca, yerli pamukla **asli değerinin 3,9 katı** kadar cari fazla yaratılmış olması söz konusu bu kazanımın önemini daha da artırmaktadır¹.

Öte yandan, sahip olduğumuz agro-ekolojik potansiyelin yurt içi pamuk talebinin gerek miktar gerekse kalite olarak daha büyük oranlarda yerli üretimle karşılanmasına elveriyor olması bu kazanımların daha da artırılmasını mümkün kılmaktadır. Geçen sezon itibariyle uygulamaya giren GDO’suz Türk Pamuğu **GMO Free Turkish Cotton** garanti markamız pandemi nedeniyle daha da güçlenen doğal ürün talebiyle birlikte anılan bu fırsatın faydaya dönüştürülmesinin etkin bir aracı olacak potansiyele sahiptir. Aynı zamanda ülkemiz dış ticaretinin en önemli sektörleri olan tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin hammadde de dışa bağımlılığını azaltarak, küresel rekabet gücünün gelişmesini sağlayacak olan bu fırsatın faydaya dönüştürülebilmesi için yerli pamuk üretimimizin güncel sorunlarının bu raporun sonuncu bölümünde maddeler halinde sıralı öneriler yardımıyla çözülmesi ve desteklemenin kaldıraç olarak kullanılacağı doğru politikalarla pamuk üretiminin istikrarlı hale getirilmesi, ayrıca **sürdürülebilirlik projelerine gereken önem verilerek üretimin hızla artan oranlarda sürdürülebilirlik ve izlenebilirlik etiketlerine sahip ürünlerden oluşmasının sağlanması** ve bu bağlamda **GMO Free Turkish Cotton garanti markasına gereken önem verilerek uluslararası düzeyde tanıtım ve kullanımının yaygınlaştırılması** gerekmektedir.

¹ *TUIK’in, 2022 yılından itibaren üretim değerlerinin yayımını durdurmuş olması nedeniyle söz konusu oranlar geçmiş yıllarda gerçekleşen değerlerden hareketle yapılan temkinli tahminler olarak verilmiştir.*

2. DÜNYA PAMUK DURUMU

Pamuk, üretim ve tüketim açılarından, dünya genelinde **73 ülkenin** doğrudan ilgi alanında olan bir endüstri bitkisidir; bu ülkelerin **56'sında** hem üretilmekte hem de tüketilmekte (Sanayide ham madde olarak kullanılmakta), geri kalan **17 ülkede** ise sadece tüketilmektedir. Bu yaygınlığına karşılık dünya pamuk üretiminin neredeyse tamamı (%99,5) ülkemizin **6. sıradada** yer aldığı 10 büyük pamuk üreticisi ülke tarafından gerçekleştirilmektedir; bunlar Çin, Hindistan, ABD, Brezilya, Avustralya, **Türkiye**, Pakistan, Özbekistan Arjantin ve Yunanistan olarak sıralanmaktadır. Dünya pamuk kullanımının da yine, %85 gibi önemli bir kısmı ülkemizin **3. sıradada** yer aldığı 8 büyük pamuk tüketicisi ülke tarafından gerçekleştirilmekte ve bu ülkeler Çin, Hindistan, **Türkiye**, Pakistan, Vietnam, Bangladeş, Özbekistan ve Endonezya şeklinde sıralanmaktadır.

Üretim ve tüketimindeki yaygınlık pamuğa önemli bir **küresel emtia** özelliği kazandırmaktadır. Son yıllarda üretim ve kullanımının üçte biri seviyelerine çıkan pamuk dış ticaretinde de yine bazı ülkeler öne çıkmaktadır: Dünya pamuk ihracatının **%80** kadarı 6 büyük ihracatçı ülke (ABD, Brezilya, Avustralya, Hindistan, Yunanistan ve Batı Afrika-CFA ülkeleri: Mali, Benin, Burkina Faso) tarafından yapılırken, dünya pamuk ithalatının **%70** kadarı ülkemizin **4. Sıradada** yer aldığı 5 büyük ithalatçı ülke (Çin, Vietnam, Bangladeş, **Türkiye** ve Pakistan) tarafından gerçekleştirilmektedir. **Buna göre Çin, Hindistan, Pakistan ve Türkiye hem üretim hem de tüketimde öne çıkan dört büyük pamuk ülkesi olarak, özel bir rekabet grubu oluşturmaktadır.**

Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi (**International Cotton Advisory Committee-ICAC**) istatistiklerine göre geçen beş sezon (2019/20...2023/24)² itibariyle dünya pamuk durumu **Çizelge 1**'de özetlenmiş olup, dönem boyunca ortaya çıkan başlıca gelişmeler şunlardır:

- 2019/20 sezonunda 34 milyon 493 bin ha'a çıkarak, 1995/96 sezonundaki tarihi rekorun sadece %5 kadar gerisinde kalan **Dünya pamuk ekim alanları** izleyen sezonda hızlı bir azalma ile 31,5 milyon ha'a gerilemiş ancak daha sonra 32..33 milyon ha aralığında dengeli bir seyir kazanmış bulunmaktadır. Yakın gelecekte de bu seviyesinin korunması beklenmektedir.
- **Dünya pamuk tarla verimleri** de aynı süre zarfında 786 kg/ha seviyesinden bir miktar gerileyerek 760..770 kg/ha aralığında ortalama dalgalı bir seyir izlemekte ve yakın gelecekte bu seyrin değişeceğine dair bir beklenti bulunmamaktadır.
- **Dünya pamuk üretimi** 2019/20 sezonundaki ani yükseliş ve izleyen sezondaki ani düşüşün ardından son iki sezon itibariyle, 24..25 milyon seviyelerinde belirli bir dengeye kavuşmuş durumdadır. Bu bağlamdaki en önemli gelişme stoklardaki dalgalanma ve bunun fiyatlara yansımaları olmuştur. 2019/20 sezonunda %96 seviyesine çıkmış olan **Bitiş Stoğu/Tüketim oranı** geçen sezon itibariyle %67'ye düşmüş ve bu gerileme, diğer bir çok etkenle birlikte pamuk fiyatlarının artmasına yol açmıştır. Fiyatlardaki bu değişiklik izleyen sezon (2023/24) tüketiminin azalmasına ve bu azalma da Bitiş Stoğunun ve dolayısıyla fiyatlardaki gerilemenin başta gelen nedeni olan Bitiş Stoğu/Tüketim Oranının yükselerek **%100** seviyesine çıkmasına neden olmuştur. Bu bulgulardan hareketle gelecek sezon (2023/24) ekim alanlarında ve buna bağlı olarak da üretimde nispi bir azalma öngörülmesi yanlıgı olmayacaktır.

² ICAC istatistiklerinde '**pamuk üretim sezonu**' olarak '**01 Ağustos-31 Temmuz**' arası dönem esas alınmaktadır. Ülkemizin de içinde olduğu pamuk ülkelerinin çoğunluğu bu tanıma uymakta, ancak Çin: 01 Eylül-30 Ağustos, Hindistan: 01 Ekim-30 Eylül ve Avustralya: 01 Nisan- 31 Mart arası dönemleri pamuk üretim sezonu olarak kabul etmektedir.

Ne var ki, üretimdeki bu azalmayla birlikte yüksek stokların fiyatlar üzerindeki baskısının ortadan kalkması ve fiyatların tekrar artma eğilimi kazanması mümkün olabilecektir.

Çizelge 1. Dünya Pamuk Durumu*				02 Kasım 2023	
	2019/20	2020/21	2021/22*	2022/23*	2023/24*
Alan (000 ha)	34.471	31.482	32.718	32.212	32.952
Verim (Kg/ha)	762	762	770	764	771
Üretim (mly ton)	26.258	23.989	25.176	24.622	25.414
Başlangıç Stoğu (bin ton)	19.339	22.112	20.191	19.407	21.236
İthalat (bin ton)	8.781	10.633	9.601	8.054	9.248
Tüketim (bin ton)	23.050	25.688	25.813	23.451	23.351
İhracat (bin ton)	9.209	10.829	9.734	8.058	9.248
Bitiş Stoğu (bin ton)	22.107	20.191	19.424	21.236	23.316
Btş.Stok/Tüketim+İhracat	0,55	0,55	0,91	0,72
Btş.Stok/Tüketim	0,96	0,79	0,75	0,67	1,00

- [ICAC.org](https://www.icac.org) *Global, Supply and Demand, 2021/22 & 2022/23 tahmin, 2023/24 öngörü.*
- *(Kırmızı, bir önceki sezona göre azalan, Mavi ise artan değerlerdir.)*

3. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİ VE DURUMU

Son beş sezon itibarıyla dönemi ülkemiz pamuk üretimi ve durumu **Çizelge 2** ve **Çizelge 3'** te özetlenmiş olup, dönem sonunda ortaya çıkan başlıca gelişmeler şunlardır:

- Pamuk bilançosundaki olumsuzluklar nedeniyle gerileme eğilimine giren **pamuk ekim alanları** 2020/21 sezonundaki son kırk yılın en düşük değeri olan 359 bin ha seviyesinden sonra bilançodaki iyileşmeyle 2021/22 sezonunda 432 bin ha'a yükselmiş, aynı sezonda bilançonun daha da iyileşmesi sonucunda daha da artarak 2022/23 sezonunda 573 bin ha'a çıkmıştır. Bu sezonda oldukça sıcak ve kurak iklim koşullarına rağmen üreticilerimizin kültürel işlemlerini bu zorlu koşullara beceriyle uyarlaması sayesinde bir önceki sezonun yüksek tarla verimi korunabilmiş ve böylece pamuk rekolteğinde tarihi rekor seviyelere (2 milyon 750 bin ton ve 1 milyon ton) ulaşılmıştır. Ne var ki, bu sezonda küresel ve ülkesel ekonomilerde yaşanan yüksek enflasyon etkisiyle üretim maliyetlerinin olağan üstü ölçülerde artmasına karşılık ürün fiyatlarındaki artışın maliyetlere oranla sınırlı kalması pamuk üretim bilançosunun daralmasına yol açmıştır. Bu nedenle Konseyimiz önerisine rağmen gerekli destekleme yapılmadığı için izleyen 2023/24 sezonunda mevcut üretim değerleri korunamamış ve ekim alanları %17 oranında daralarak 477 bin ha'a, ürün rekoltesi ise tarla verimindeki %16'lık kaybın da etkisiyle %25 azalarak 777 bin ton'a düşmüştür.

Çizelge 2. Türkiye Pamuk Üretimi

02 Kasım 2023

	2019/20*	2020/21*	2021/22**	2022/23*	2023/24*
Ekim Alanı (bin ha)	478	359	432	573	477
Kütlü Üretimi (bin ton)	2.200	1.774	2.250	2.750	2.100
Kütlü Verimi, (kg/da)	460	494	521	480	440
Çırcır Randımanı, %**	38	37	37	37	37
Lif Üretimi (bin ton)	814	656	833	1.017	777
Lif Verimi (kg/da)	170	183	193	193	163

* TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri 2023

** UPK hesaplamaları

(Kırmızı: bir önceki sezona göre azalan, Mavi: artan değerler)

- Türkiye **pamuk tüketiminin** küresel salgın sonrasında artan, ancak daha sonra gerileyen taleple birlikte 2023/24 sezonunda sadece 34 bin ton gibi cüzi bir artışla **1 milyon 734 bin ton'a** çıktığı tahmin edilmektedir (Çizelge 3).

- Bu bağlamda dikkatle değerlendirilmesi gereken önemli gelişme tüketiminin aynı kalması ve ihracatta da hiç bir gelişme olmamasına karşın **lif pamuk arzının 34 bin Ton'luk bir artışla** yüksek değerini sürdürmesidir. Sanayicilerin giderek artan oranlarda yüksek stoklu çalışmaya geçmesinden kaynaklandığını düşündüren bu uygulama sonucunda lif pamuk ithalatı sınırlı da olsa artmakta ve daha önce %50..60 aralığında seyretmekte olan **Stok/Kullanım ve Stok/Tüketim oranlarının (1) %60..70** bandına çıkmış bulunmaktadır. Ham madde fiyatlarındaki dalgalanmalardan korunma çabasının ürünü olan bu durumun özellikle hasat dönemlerinde artan ölçülerde pamuk fiyatlarının baskılanmasına neden olacağı bilinmelidir.
- Son beş yıllık dönemde tüketimdeki istikrara karşılık üretimin dalgalı bir seyir izlemesi değişken arz açıklarına neden olmuş ve bu açıklar 786 bin ton ile başladıktan sonra 2019/20 sezonunda bir milyon ton'u aşan ve izleyen sezonlarda artışını sürdürerek 2021/22 sezonunda 1 milyon 240 bin tona ulaşan **lif pamuk ithalatı** izleyen sezonlarda sınırlı bir azalmayla 1 milyon ton seviyelerini korumuştur.
- 2019/20 sezonunda 98 bin ton olan **lif pamuk ihracatının** ise sınırlı artışlarla önce 134..128 bin seviyelerine ve daha sonra son iki sezon itibariyle 189 bin ton seviyesine yükseldiği dikkat çekmektedir.

Çizelge 3. Türkiye Lif Pamuk Durumu

	2019/20*	2020/21*	2021/22*	2022/23*	2023/24**
Başlangıç Stoku (bin ton)	911	1.171	1.216	1.271	1.215
Üretim (bin ton)	814	656	833	887	897
İthalat (bin ton)	1017	1.193	1.240	946	1.026
Toplam Arz (bin ton)	2.742	2.987	3.289	3.104	3.138
İhracat (bin ton)	98	134	128	189	189
Tüketim (bin ton)	1.474	1.670	1.890	1.700	1.734
Bitiş Stoku (bin ton)	1.171	1.216	1.271	1.215	1.215
S/K Oranı (%)***	0,79	0,64	0,61	0,64	0,65
S/T Oranı (%)****	0,74	0,70	0,66	0,72	0,72
Ort.Fiyat ***** (TL/kg)	9,64	11,06	20,82	42,93	43,95
(USD/kg)*****	1,70	1,578	2,34	2,31	1,85
Cotlook A Ind (USD/kg)*****	1,70	1,87	2,43	2,53	2,06

*2019..2023: ICAC, Cotton This Month 02 November 2023

** (2023/24: Öngörü)

*** S/K Oranı: Bitiş Stoku/(Yurtiçi Tüketim+İhracat)

**** S/T Oranı: Bitiş Stoğu/(Yurtiçi Tüketim)

***** Ort.Fiyat: 2019..2023: İzm.Tic.Bors. Yıllık Tescil Bülteni, Mahlıç Pamuk Ort. Kıymeti.

***** TL/USD çevrimleri: TCMB yıllık Ort. Dolar kurları

(Kırmızı: Bir önceki sezona göre azalan, Mavi: Bir önceki sezona göre artan değerler)

- **Stok/Kullanım oranlarında** son üç sezonda 0,61..0,72 aralığında istikrarlı bir seyir izlenmekte ve bu sezon itibariyle bu oranların 0,65 ve 0,72 değerlerinde olduğu tahmin edilmektedir. Söz konusu bu oldukça yüksek oranlar dünya genelindeki durumun ülkemizdeki yansıması olarak değerlendirilmektedir.
- Ülkemiz **lif pamuk fiyatlarının** 6..9 Cent/kg gibi küçük sapmalarla “**Cotlook A Ind**” referans değerleri doğrultusunda seyrettiği herkesçe bilinen ve kabul görmüş bir gerçektir. Ne var ki, bu ilişki son iki sezondur 20 Cent’i aşan farklarla ülkemiz aleyhine kopmuştur. Bu durum sanayimiz açısından bir avantaj gibi gözükmeyle birlikte üreticilerimizin pamuk ekim kararını olumsuz etkilemekte ve açığın yeterli destekle kapatılmaması halinde pamuktan vazgeçmelerine neden olmaktadır.

4. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM MALİYETLERİ

Her yıl Konseyimiz koordinasyonunda yapılmakta olan **cari pamuk üretim maliyetlerinin tespitine dair çalışma** 2023/24 sezonu için de tekrarlanmıştır. Bu amaçla ülkemiz pamuk bölgelerindeki 23 kuruluştan lardan bilgi istenmiş, bunların 13’ünden cevap alınabilmektedir. Söz konusu 13 kuruluşun maliyet verilerinin bölgeler itibariyle gruplandırılarak değerlendirilmesi sonuçları aşağıda özetlenmiştir. (**Çizelge 4**).

Buna göre,

- Bir önceki sezon 7.350 TL/da ve 14,70 TL/kg-kütlü olan **ülke ortalaması pamuk üretim maliyetleri** 2023/24 sezonunda alan birimi başına %61, ürün birimi başına ise, %68 oranında artarak **11.811 TL/da** ve **24,67 TL/kg** değerlerine yükselmiştir.
- **Bölgeler itibariyle üretim maliyetleri**, bu sezon iklim koşullarının ülke genelinde önemli farklılıklar göstermemesine bağlı olarak genel ortalamaya çok yakın değerlerde olmuştur³.
- Pamuk üretim maliyetlerindeki işbu olağanüstü yüksek enflasyon nedeniyle artan girdi fiyatlarının yanı sıra pamuk bölgelerimizde sezon boyunca yaşanan iklim değişikliğinin yol açtığı hastalık ve zararlı artışlarından kaynaklanmıştır. Hastalık ve zararlı artışları aynı maliyetlerdeki artışların yanı sıra tarla verimlerinin de düşmesine neden olmuş ve böylece üretim birimi başına maliyetler (TL/kg-Kütlü Pamuk) katlanarak artmıştır.

³ Bu kapsamda Şanlıurfa Ziraat Odası ile Ticaret Borsasından gelen maliyet değerlerinde “Sulama” kalemi için “Cazibe” ve “Pompaj” olarak iki farklı değer bildirilmiştir. Her iki kurumca ildeki pamuk alanlarının %30’unu kapsadığı bildirilen pompaj sulama olağanüstü yüksek maliyeti ve yer altı su kaynaklarının korunması kuralına aykırı bir işlem olması nedeniyle değerlendirmeye katılmamıştır.

Çizelge 4. Türkiye Pamuk Üretim Maliyetleri 2023

Bölge	KAYNAK KURUMLAR	Kod	Verim	BİRİM MALİYETLER	
Ege	Aydın Tic.Borsası (Makineli Hasat)	AYDTB	500	11.022	23,02
Ege	Aydın Efeler Zir.Odası (Makineli Hasat)	AYDEZO	500	12.744	26,61
Ege	Söke Ziraat Odası (Makineli Hasat)	SÖKZO	500	12.321	25,73
Ege	Söke Ticaret Borsası (Makineli hasat)	SÖKTB	450	9.705	20,27
Ege	Menemen Zir.Odası (Makineli Hasat)	MNMZO	400	8.061	16,83
Ege	TARİŞ (Mak.Hasat)	TRŞ	475	12.479	26,06
EGE BÖLGESİ VERİM VE PAMUK MALİYETİ ORTALAMASI		EGE	471	11.055	23,09
Çukurova	Çukobirlik	ÇUKOB	500	9.976	20,83
Çukurova	Adana Tic.Borsası	ADNTB	450	9.750	20,36
ÇUKUROVA BÖLGESİ VERİM VE MALİYET ORTALAMASI		ÇUKUROVA	475	9.863	20,60
GAP	Şanlıurfa Zir.Odası (Cazibe Sulama)	ŞUZO czb	500	15.550	32,47
GAP	Şanlıurfa Tic.Borsası (Cazibe Sulama)	ŞUTB czb	500	16.750	34,98
GAP	Diyarbakır Yenişehir Z.O. (Mak.Has.)	DYBZO	500	12.578	26,27
GAP	G.Antep Şehit Kamil Z.O.	GZANTBŞ KZO	500	11.794	24,63
GAP	G.Antep Ticaret Borsası	GZANTBT B	450	10.817	22,59
GAP BÖLGESİ VERİM VE MALİYET ORTALAMALARI		GAP	490	13.498	28,19
TÜRKİYE VERİM VE MALİYET ORTALAMALARI		TR	479	11.811	24,67

- Maliyet kalemleri incelendiğinde üretim maliyetlerindeki artışın büyük ölçüde bir önceki yıla göre %223, %122, %254 ve %138 oranlarında artan **akaryakıt, ilaç, gübre** ve **makine hasat** fiyatlarından kaynaklandığı görülmüştür.

5. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİM BİLANÇOSU

Üreticilerin **ekim kararı** üzerindeki en önemli etken kuşkusuz pamuk üretiminden ekonomik kazanç sağlayıp sağlayamadıkları olmaktadır. Bunu anlamamanın yegane yolu enflasyondan arındırılarak reel değerlerine indirgenmiş cari değerle **yıllık bilançolar** yapmak ve bunları pamuk ekim alanlarındaki değişimlerle karşılaştırmaktır. Bunun yanı sıra söz konusu bu analiz desteklemelerin **üreticilerin ekim kararı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi ve bu etkinin artırılması için miktar, yöntem ve takvim bağlamında yapılması gerekenler** hakkında da yol gösterici olmaktadır.

Çizelge 5'te 2021, 2022 ve 2023 yılları kütlü pamuk üretim bilançoları ile bu bilançolarda bir önceki sezona göre ortaya çıkan (% cinsinden) değişimler görülmektedir.

Çizelge 5. Türkiye Kütlü Pamuk Bilançosu*

	2021	2022	2023	2022/2021	2223/2222
Ekiliş, bin ha	432	573	477	%33	-%17
Kütlü rekoltesi, bin ton	2.250	2.750	2.099	%40	-%24
Kütlü verimi, kg/da	521	480	440	%5	-%8
Maliyet, TL/da	3.241	6.623	11.811	%104	%78
Maliyet, TL/kg-kütlü	6,22	13,80	26,84	%94	%95
Kıymet, TL/kg-kütlü	10,65	17,66	18,00	%68	%2
Brüt marj, TL/kg-kütlü	4,43	3,86	-8,84	-%13	-%329
Destek (mazot), TL/da	62	250	345	%303	%38
Destek (gübre), TL/da	4	21	21	%425	%0
Fark Ödemesi, TL/kg-kütlü	1,1	1,6	1,6	%45	%0
Net Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	1,23	2,16	2,43	%76	%12
TGFE Mayıs-Yıllık Değişimi, %	45,61	138,15	34,32	%202,88	-%292
Reel Destek (Toplam), TL/kg-kütlü	0,67	-0,83	1,60	-%223,77	-%293,42
NET MARJ (TL/kg-kütlü)	5,10	3,04	-7,25	-%40,42	-%338,64
NET MARJ (TL/Maliyet) %	%81,93	%22,01	-%26,99	-%73,14	-%222,67

* UPK 2023 Kütlü Pamuk Bilanço Raporu

Buna göre:

- **2022'de** önceki yıla göre **üretim maliyetlerinin %94** oranında artarak **kg-Kütlü başına 12 lira 71 kuruşa** çıkmasına karşılık **pamuk kıymetindeki artışın %66 ile sınırlı kaldığı** ve bunun sonucunda **kg-kütlü başına 4 lira 95 kuruşluk bir Brüt Marj** olduğu tahmin edilmektedir.
- Bu bağlamda Gübre ve Mazot Destekleri sırasıyla **%425** ve **%303** oranlarında artırılarak **21** ve **250 TL/da** seviyelerine çıkarılmış, başlangıçta önceki iki yıla aynı kalacağı duyurulan Fark Ödemesi Desteği de daha sonra **%45** artırımla **1,6 TL/Kg** yapılmak suretiyle **Net Destek Toplamı 2,12 TL/kg-kütlü** değerine yükselmiştir. Ne varki bu değer enflasyon etkisinden arındırılmak üzere TÜİK'in Mayıs 2021-Mayıs 2022 dönemi **%138,15 TGFE** oranında reel değere indirildiğinde Net Destek Toplamının hala **-0,81 TL/kg-Kütlü** olduğu, bir başka deyişle verilen desteğin ilgili harcamaları karşılama da kg-kütlü başına **81 kuruş** eksik kaldığı, dolayısıyla gerçek **Net Marj'ın 3,60 TL/kg-kütlü** ve **%27,15 TL/Maliyet** olduğu anlaşılmaktadır.
- **2023 yılında 477 bin ha** alanda pamuk ekilmiş, **440 kg/da** verimle **2 milyon 99 bin ton** kütlü pamuk rekoltesi sağlanmıştır.
- **11.811 TL/dekar** ve **26,84 TL/kg** maliyetlerle sağlanan bu ürün **18 TL/kg** bedelle ancak satılabılmış ve böylece **-8,84 TL/kg-kütlü Brüt Marj (zarar)** oluşmuştur.
- Aynı yıl için **21 TL/da** gübre ve **345 TL/da** mazot, desteği ve **160 kuruş/kg-kütlü** fark ödemesi olmak üzere beher kg kütlü için **toplam 2,43 TL Net Destek** hak edilmiş, ancak toplam ödemenin ertesi yılın Mayıs ayında yapılmasına bağlı olarak, aradan geçen süre zarfında para değerindeki azalma (**TÜİK-TGFE: Tarımsal Girdi Fiyat Endeksine göre hesaplanmıştır.**) nedeniyle bu Net Desteğin reel karşılığı **1,60 TL/kg-kütlü** değerine düşmüştür.
- Böylece **2023 yılı pamuk bilançosu** kg-kütlü başına **-7,25 TL Net Marj** ile, bir başka ifadeyle **maliyetin %26,99'u kadar bir zarar**la kapanmıştır.
- 2020 yılından başlayarak son dört yılın (sezonun) bilançoları üzerinde yapılan değerlendirmeler bizi şu bulgulara ulaştırmaktadır:
 - **Destekleme** ülkemiz pamuk üretiminde **istikrarın temel koşulu, üretimi geliştirmenin anahtarıdır.**
 - Pamuk üreticilerimizin gelecek sezonun ekim kararındaki temel ölçüt bir önceki sezonun pamuk bilançosunun **TATMİN EDİCİ DÜZEYDEKİ POZİTİF NET MARJLA** kapanmış olup olmadığıdır; negatif net marj üreticiyi pamuktan uzaklaştırırken, pozitif net marj pamuğa yaklaştırmakta ve bu etki marjın büyüklüğü ile orantılı olmaktadır.

6. TÜRKİYE PAMUK ÜRETİMİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemiz pamuk üretiminin sorunlarını yüksek üretim maliyeti, verim ve kalite kayıpları, desteklerin etkinleştirilmesi ve pazarlama, sürdürülebilirlik ve farkındalığın geliştirilmesi ana başlıkları altında toplamak mümkündür. Bu sorunların çözümü için konseyimizce geliştirilen **olurlu çözüm önerileri** aşağıda bu başlıklar altında maddeler halinde sıralanmıştır:

a. Yüksek üretim maliyeti

1. Bakanlıkça tarım ilaçları ve mineral gübreler için **etkin madde içeriği esasına dayalı tavan fiyatlar** belirlenmeli ve bu fiyatlara belirli aralıklarla güncellenerek denetlenmelidir.
2. Tarımsal üretim girdilerinin **KDV oranları** düşürülmelidir.
3. Özellikle ilaçlamada yüksek kapasiteli, modern teknoloji ürünü makine ve ekipmanlardan küçük büyük bütün çiftçilerin yararlanması sağlanmalı, bu amaçla pahalı ve kullanımı bilgi ve deneyim gerektiren bu araçların, makinalı hasat örneğindeki benzer şekilde, **çiftçi örgütleri ve müteahhitler aracılığında ortaklaşa kullanımı** teşvik edilmelidir.
4. Makinalı pamuk hasadı, ilaçlama vd **müteahhitlik hizmeti bedellerinde** uygulanmakta olan KDV oranı %1'e indirilmelidir.
5. Zirai ilaçların ve gübrelerin kullanılmasına yönelik **eğitim ve yayım çalışmaları** yaygınlaştırılmalıdır.
6. Maliyetin kontrol altına alınması, doğal afet risklerinin azaltılması ve tarla veriminin artırılması amacıyla **temel meteorolojik veriler** Ziraat Odaları ile paylaşılmalı ve bu verilerin üreticiye ulaştırılması sağlanmalıdır.
7. Toprak neminin, sıcaklığının ölçülmesi, PH metre kullanımı gibi basit dijital aletlerin çiftçiler tarafından kullanılması teşvik edilmelidir.
8. **Aşırı gübrelemenin engellenmesi** amacıyla toprak laboratuvarları etkin şekilde kullanılmalı, laboratuvarların analiz sonuçları denetlenerek laboratuvarlara olan güven artırılmalıdır.
9. **Toprakların organik madde miktarını arttıracak** uygulamalar teşvik edilmeli ve pilot projelerle ve araştırma ve yaygınlaştırma çalışmalarıyla desteklenmelidir.
10. **Sentetik gübreye alternatif yöntemlerin** (hayvansal üretim kaynaklı gübre, yeşil gübreleme, organik gübre) kullanılabilmesi için gerekli altyapı ve eğitim desteği verilmelidir.
11. **Zirai ilaçlara alternatif uygulamaların** teşviki hem pilot projelerle hem araştırma ve yayım çalışmalarıyla desteklenmelidir.
12. Akaryakıt maliyetinin düşürülmesi ve toprak sağlığının artırılması için öncelikle **"Azaltılmış Toprak İşleme"** ve **"Doğrudan Ekim"** teknikleri yaygınlaştırılmalıdır.
13. Yanlış sulama nedeniyle tuzlanma, erozyon ve verim kayıplarının önlenmesi için **modern sulama yöntemleri** yaygınlaştırılmalı ve gerekli **altyapı yatırımları** teşvik edilmelidir. Bu durumu destekler biçimde optimal su kullanımı için arazi düzeyinde eğitimler düzenlenmelidir.
14. Maliyetin yanı sıra ürün kalitesini de olumsuz etkileyen **bilinçsiz, zamansız ve yanlış hasat kimyasalları kullanımını** engellemek için eğitimler düzenlenmelidir.
15. **İlaç ve bayilerinin etkinliği** sınırlandırılmalı, ilaçlama kararları uzman danışmanlarca reçetelendirilmeli, **ilaç bayileri denetimleri** artırılmalıdır.
16. **Tarım ilaçları satışı** barkod sistemine göre yapılmalı, çiftçiler ruhsatlı ilaçları T.C. Kimlik No ile ve ÇKS'deki ürünlerine göre alabilmeli ve zirai ilaçlar eczanelerdeki gibi izlenebilmelidir.

b. Verim ve kalite kayıpları

17. Kapsamlı bir **eğitim ve yayım projesi** hazırlanıp uygulanmalı, bu bağlamda hasat döneminde ulusal ve yerel tv kanallarında yayınlanacak kamu spotları, sokak tanıtımları vb araçlarla desteklenen bir kampanya düzenlenmelidir.
18. Uğrılacak verim ve kayıplarının önemi nedeniyle Thidiazuron etkin maddeli yaprak dökürücülerin yasaklanması kararı yeniden gözden geçirilerek değiştirilmelidir.
19. **Yerli ıslah pamuk çeşitleri tohumculuğu** vergi muafiyeti,...vb teşviklerle desteklenmelidir.
20. Ürün verim ve kalitesini düşürmenin yanı sıra, GDO bulaşmasına yol açmak suretiyle ülkemiz pamukçuluğu ve bu bağlamda tekstil sanayimiz için büyük bir gelecek vadeden GMO Free Turkish Cotton garanti markamız için büyük tehdit oluşturan **kaçak tohum kullanımı** acilen alınacak sıkı önlemlerle sonlandırılmalıdır.
21. **Makinalı Pamuk Hasadı yönetmeliği** Aydın'daki pilot uygulamadan elde edilen deneyim ışığında güncellenerek diğer pamuk bölgelerini de kapsayacak şekilde uygulanmalıdır.
22. **Çırçır işletmelerinin** günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi sağlanmalı, ayrıca mevcut çalışma usul ve esasları gözden geçirilerek güncellenmelidir.
23. Bütün işletmelerin ön temizleme ve kurutma üniteleriyle donatılmaları, ayrıca depolama kapasitelerinin işledikleri ürün miktarı ve çeşitliliğine uygun hale gelmesi sağlanmalıdır.
24. Kapasiteye göre çalıştırılması zorunlu **Çırçır Ustası** ve **Pamuk Ustası** sayıları belirlenip istihdamları sağlanmalıdır
25. **Yangın risklerine** karşı alınacak önlemler listesi oluşturularak, işletme içinde bulunması zorunlu yangın tüpü, köpük makinesi sayıları; su tankı ve yer üstü hidrant sayı ve büyüklükleri belirlenmeli, yağmurlama sistemleri, jeneratör vb ekipmanları bulundurma zorunluluğu getirilmelidir.
26. **Elektronik kantarların** maliyeye e-devlet üzerinden entegrasyonu yapılarak, işletmelere giren ve çıkan ürünlerin anlık takibi sağlanmalıdır.
27. Kütlü ve lif pamukta ürün güvenliği ve denetimini sağlamak amacıyla hazırlanmış olan "**Pamukların Kontrolüne İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/25)**" ile "**Pamukların Standardizasyonuna İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2012/27)**" günümüz şartlarına göre yenilenmeli ve mutlak surette uygulanması sağlanmalıdır.
28. Pamuğun araziden çırçır işletmesine sevkinin, ayrıca kalitesinin ve desteklemelerin takibi için ve çırçır işletmelerinin kalite ve standardizasyonu ile ilgili Tarım ve Orman Bakanlığına da bazı yetkilendirmeler verilmeli; hasat sezonunda denetimler yapılmalıdır.

c. Desteklerinin etkinleştirilmesi ve pazarlama

29. Pamuk politikalarının belirlenmesi ve uygulamasında **ilgili bakanlıklar vd kurumlar arasında koordinasyon** sağlanmalıdır.
30. **Pamuk ekim alanlarının ve rekoltenin** uydu teknolojilerinden yararlanılarak parsel bazında **hızlı ve güvenli tahminini** sağlayan bir ağ kurulmalıdır.

31. Pamuk ekim tahminleri ÇKS ve Tapu kayıtlarından alınan Parsel Tanımlarıyla birlikte TİKAS ile entegre edilerek yürütülmelidir.
32. **Destekleme miktarı** ülkesel üretim maliyetleri ile küresel ürün fiyatlarının güvenilir tahminlerine göre belirlenerek **sezon öncesinde ilan edilmeli**; sezon boyunca, özellikle tarla verimi ve üretim maliyetlerinde, beklenmedik olumsuzlukların ortaya çıkması halinde **sezon sonunda revize edilmelidir**.
33. Destekleme **en az 3** tercihan **5 yıllık** süre için duyurularak uygulanmalıdır.
34. Desteklemenin orta ve uzun vadeli stratejik kalkınma planları kapsamında pamuk tarımı ve pamuğa dayalı THG vd sanayilerimizin gelişmesinde **etkin bir kaldıraç olarak kullanılabilceği** dikkate alınmalıdır.
35. Sezon boyunca ve sezon sonunda **üretilen ve denetlenen pamuk balya kayıtları ile üretim sonuçları** karşılaştırılarak ilan edilmelidir.
36. Pamuk Lisanslı Depoculuk Sisteminin gelişmesi için **depo kirası destekleri** arttırılmalıdır.
37. Üreticilerin önündeki diğer büyük bir engel de kütlü pamuklarını lif haline getirmek için aldıkları çırçırılama hizmetinin %18 KDV'ye tabi olmasıdır. Bu engelin ortadan kaldırılması için **çırçırılama hizmetinde KDV oranı %1'e düşürülmelidir**
38. **Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri** lisanslı depoculuk desteklerinden yararlanamamaktadır. Tarış, Çukobirlik, Antbirlik gibi tamamen üreticilerden oluşan bu kooperatiflerin sistem dışında kalması lisanslı depoculuktan beklenen yararların tabana yayılmasını engellemektedir. İlgili yönetmelikte yapılacak bir düzenleme ile bu yanlış acilen düzeltilmelidir.
39. Mevcut uygulamada çırçır işletmeleri de lisanslı depoculuk desteklerinden yararlandırılmamaktadır. Çırçır işletmelerine **analiz desteği** verilerek bunların da sisteme katılmaları ve bunlar sayesinde lisanslı depoculuk hizmetine erişemeyen küçük çiftçilerin dolaylı olarak sistemden yararlanmaları sağlanmalıdır.
40. Lisanslı depoculuk kapasitesinin artırılması ile **Ürün İhtisas Borsası** etkin şekilde çalıştırılabilir. Böylelikle hem üretici ürününü yıl içerisinde yayarak satma şansına, tekstil işletmeleri ise daha uzun soluklu ticari bağlantı yapma şansına sahip olacaktır.
41. Ürün İhtisas Borsasının biran önce hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

d. Sürdürülebilirlik ve Farkındalığın Geliştirilmesi

42. **Ulusal Tarımsal Sürdürülebilirlik Stratejisi** belirlenmeli ve destekleme, Ar-Ge, Eğitim ve Yayım faaliyetleri ve yatırımları bu stratejiye uygun şekilde yürütülmelidir.
43. **Pamukta Sürdürülebilirlik Standardı** hazırlanmalı ve bu standart İyi Tarım Uygulamaları (İTU), GMO Free Turkish Cotton Garanti markası Standardı gibi ulusal ve BCI gibi uluslararası diğer standartlarla eşleştirilmeli ve bu standardı uygulatacak ve denetleyecek mekanizmalar kurulmalıdır.
44. **Organik pamuk ve İyi Pamuk Uygulamaları (İPUD)** kapsamında üretim yapan çiftçiler prim, sertifikasyon giderlerine katılım vb yöntemlerle desteklenmelidir.
45. **GMO Free Turkish Cotton garanti markasının** tanıtım ve kullanımı teşvik edilmelidir.

46. İlgili standartlarda gerekli düzenlemeler yapılarak **Organik Tarım** ve **İyi Tarım Uygulamaları yönetmelikleri** kapsamında üretilen kütlü pamukların Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin, **isteğe bağlı olarak**, çırçırılama aşamasından itibaren '**GMO Free Turkish Cotton Garanti Markası Standardı**'na uygun olarak sürdürülmesini, buna karşılık markanın Kontrol ve Sertifikalandırma sürecinin ise **zorunlu olarak** sadece söz konusu kütlü pamuklarla başlaması sağlanmalıdır.

Bertan Balçık
Ulusal Pamuk Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Hakkı Ünal Evcim
Ulusal Pamuk Konseyi
Genel Sekreteri

Mart 2024